

Vélemény

a kormányzati civil kapcsolatok fejlesztésének irányelveihez

Az jelen véleménykialakításában az alábbi körülmények játszanak meghatározó szerepet:

1. 1991-93 között három alkalommal volt szerencsém a civil szervezetek működését tanulmányozni Flandriában (Belgium flamandok lakta területén). Láthattam azokat az eredményeket, amelyeket az öntevékeny civil lakosság összefogással, önkéntességgel, egymásra való figyeléssel képes volt elérni a közjó kialakítása területén.
2. Az EU-hoz való csatlakozásunk előtt az Uniótól nyert pályázat segítségével olasz szakértők dolgoztak régiónként 14 hónapon keresztül, hogy a csatlakozásunkat saját tapasztalataik átadásával megkönnyítsék és eredményessé tegyék. Minden rendezvényükön részt vettem, bár tapasztalatom szerint munkájukat nagy fokú részvétlenség és meg nem értés kísérte.
3. Flandriai tapasztalataink alapján létrehoztuk a Magyar-Flamand Együttműködési és Kulturális Egyesületet és alapító tagjai lettünk több helyi civil összefogásnak, valamint rendszeresen részt veszek több Budapesten működő civil szervezet összejövetelein (Európa Ház, Nonprofit Humán Szolgáltatók Országos Szövetsége, Magyar Szegénységellenes Hálózat, NIOK, minisztériumok, regionális és más szervezetek rendezvényein). A kialakult kapcsolataim révén rendszeresen tájékoztatást kapok regionális és országos szervezetek rendezvényeiről is, olyanokról is, amelyek működése nem egyeztethető össze elvárásainkkal.
4. Több szervezet irányító testületének munkájában is részt veszek, de egyiknek sem vagyok fizetett alkalmazottja, vagyis független civil polgár vagyok. Önálló pályázatokat nem nyújtottunk be, de más szervezetek munkáit aktív közreműködéssel elősegítettük. A politikai pártoktól való függetlenség kiemelt követelmény.

Hazánk jövő feladatainak kijelöléséhez jelenlegi állapotok megítélése elengedhetetlen. A helyzet megítélésénél elsősorban a hiányosságok vizsgálata a célszerű. Ezek közül néhány megemlítése elkerülhetetlen. Ezek egy részének felsorolása a mellékletként szereplő, az NCA törvény módosításával kapcsolatosan készült összeállítás tartalmazza, de legyen szabad ezekhez néhány előzetes megállapítást is tenni.

Jelen helyzetünkben fő feladat egy, a másik két szektortól függetlenül működő, de azokkal folyamatosan együttműködő, partneri viszonyban álló civil szektor kialakításának elősegítése. Erre az EU-hoz való csatlakozásunkkal is kötelezettséget vállaltunk. Erre vonatkozó kormányzati szándék megnyilatkozásának tekinthetők a nonprofit törvény, az NCA létrehozása, az önkéntes tevékenységre való törvény és a jelen irányelvekre vonatkozó összeállítás is. Ezek helyeselhetők és támogatandók, csak ezek hatásossága nem kielégítő, ami több okra vezethető vissza.

1. *A társadalmi ismeretek hiánya* arról, hogy a képviseleti demokráciának, a harmadik szektornak milyen szerepe és helye van napjaink demokráciájában. Dr. Agy a rendszerváltás után naponta ecsetelte a gazdasági változások szükségszerűségét a TV-ben, de hasonló ismertetés a társadalmi változások szükségszerűségéről, amely ismeretek megszerzése csak célirányos kutatásokkal szerezhető meg, nem volt ismertetés. Sajnos ezen ismeretek hiánya nem csak a polgáraink széles körében mutatkozik meg, hanem a másik két szektor körében is és a civil szektor elemeit képezendő szervezetek körében is. Legutóbbi megnyilatkozását a NIOK által az irányelvek megvitatására szervezett összejövetelel tapasztalhattam és szólaltam fel. Fokozza az ismeretek elterjedésének hiányát, hogy a mindenkit elérő média sokszor téves információkat terjeszt. Hogyan egyeztethető ez össze a közszolgáltatóság

követelményével? Ezen hiányosságok káros következményei, hogy nonprofit törvény mögött számos ügyeskedő bújhat meg, hogy polgáraink növekvő többsége passzivitásba vonul, sőt az érdemi civil összejöveteleken is csökken a résztvevők létszáma, hogy a civil szektor szerepét „felkért civilek” töltik be, akik valós civil háttérrel nem rendelkeznek.

2. A hatásosság csökkenését eredményezi a kormányzati szervek vidék politikája, a *vidék leszakadása* az országos fejlődésről. Az Unió politikája a regionális berendezkedés és kormányzás kiépítését írja elő, mert részben nagyobb figyelem fordítódik az adott területi egységeken adódó problémák nagyságára és jellegére, másrészt, hogy a kormányzás közelebb kerüljön a kedvezményezettekhez, a célcsoportokhoz. Nálunk a régiók kialakulása vitatott kérdés, bár közismert, hogy az elkerülhetetlen. (Ágh Attila egy, az önkormányzatokkal foglalkozó kiadványban szintén felhívja erre a figyelmet és ennek elmaradását a „politikai akarat hiányával” magyarázza.) Sajnos sem az önkormányzatok vezetése, sem az adott civil közösségek nem rendelkeznek a jövőben ellátandó feladatokról és szerepekről megfelelő ismeretekkel, ami azt eredményezheti, hogy sikertelen pályázatok további lemaradásunkhoz vezetnek. (Az olasz szakértők véleménye ezzel megegyezik.) Igaz, hogy nagy számú, az Unióval foglalkozó kiadvány foglalkozik az Unió szándékával, munkájával, gyakorlatával, de ezek nem jutnak el a polgárok széles köreihez és orális információk csak Budapesten szerezhetők be mind a kormány szándékáról, mind az Unióból hozzánk látogató delegációk ismertetéséből. Ez a tény is a mindenkit elérő közszolgálati médiák szerepére utal.
3. Az *elektronikus kormányzás* kialakulása, azaz, hogy minden információ elérhető elektronikus úton szintén fokozza a problémákat. Kis vidéki szervezetek sem megfelelő infrastruktúrával, sem személyi adottságokkal, sem anyagiakkal nem rendelkeznek az aktuális információk megszerzéséhez. Ezen a téren a civil szervezetek regionális és helyi szervezethez, valamint az infrastruktúrával rendelkező önkormányzatokkal való együttműködésükkel lehetne segíteni, amelyhez kormányzati szándék kifejezésére és kormányzati felkérésre, támogatásra lenne szükség a médiák igénybevitelével. (A rendeletekkel meghatározott régiós és kistérségi tanácsok megalakultak, de tapasztalataink szerint nem működnek.) Az információk beszerzése és az elektronikus véleményezés területén lehetőséggel és aktivitással a pártok támogatására alakult szerveződések rendelkeznek. Ennek következménye, hogy a társadalmi nevezett vita, tulajdonképpen a politikai pártok vitáját szolgálja, amely fokozza a polgáraink széles körének inaktivitásba vonulását, visszavonulását a közügyektől.
4. A *szektorok együttműködésének* többféle típusa található az EU országokban, amelyek közötti válogatás központi feladatnak látszik. Mindegyikben közös, hogy folyamatos partneri együttműködés van a két szektor között, amely a kölcsönös bizalmon és megbecsülésen alapszik. Uniós követelmény a kormányzat együttműködése a civil szektorral, amely a *szervezett civil társadalmat* jelenti. Jelen állapotunkban az elsődleges cél a szervezettség kialakítása a civil szerveződések között, az együttműködés típusa legyen annak függvénye, hogy milyen erős, milyen feladatok átvételére képes civil szektor alakul ki. Egy típus kiválasztása és változatlan formában való „átültetése”, a hazai viszonyok figyelembe vétele nélkül csak eredménytelenséghez vezethet mind a társadalmi, mind a gazdasági életünkben. Ebből a szempontból elkerülendő a *szektorok közötti keveredés* (civil képviselők a kormányzati testületekben), mert az a szektorok tisztázatlan kapcsolatát eredményezi.
5. Legsürgősebb feladatok tehát a *civilség fogalmának tisztázása* és a napjaink demokratikus társadalmainak működésére vonatkozó *ismeretek* tudatosítása

állampolgáraink széles körében a közszolgálati médiák felhasználásával. Ezen lépések elősegíthetik, egyrészt az állampolgárok civil szervezetek aktivitásának csökkenését, másrészt az inaktivitásba vonult polgáraink aktivizálódását, növelhetik a kormányzattal szembeni bizalmukat és alapját képezhetik a szektorok közötti termékeny együttműködésnek.

6. Még egy javaslat. Az Unió igényt támaszt arra, hogy demokratikus működése és gazdasági eredményeinek ismertetése a polgárok széles körében ismertetésre kerüljön. Nálunk is ennek érdekében kerül sor számos kiadvány forgalmazására és számos költséges rendezvény megszervezésére elsősorban a fővárosban. Olasz szakértők szerzett információ szerint a gazdasági beruházások is jelentős összegekkel terheltek az eredmények népszerűsítése céljából. A legjobb propaganda az EU-nak az lenne, ha a lakosság életkörülményeinek és életszínvonalának javulásán keresztül éreznék az uniós együttműködés eredményességét. Erre lehetőséget adna az a megoldás, hogy a PR-re kisebb költséggel járó, de hatékonyabb, minden állampolgárhoz eljutó módszerek alkalmazásával lenne megoldható és az így keletkező megtakarítás *szociális területen levő problémák* megoldását segítené, az egyre mélyülő szegénység küzdelemben nyerne felhasználást. Ily módon fokozni lehetne az Unióval szembeni bizalom növekedését anélkül, hogy a liszaboni elvek által meghatározott keretszámok lényeges változtatására kerülne sor. A hazai kormányzati szervek iránti bizalom is fokozódna, mert a szociálpolitikai intézkedéseket az EU az egyes országok hatáskörébe utalja.

A jelen véleményhez kiegészítésül csatolom az NCA módosításához készült összeállítást, amely a jelenlegi vélemény értelmezéséhez járulhat hozzá. Mindezt a teljesség igénye nélkül. A jelen véleményt saját véleményemként küldöm, mert nem volt arra időm és lehetőségem, hogy ezt más szervezetekkel és egyénnel ismertessem és támogatásukat megszerezsem. Annyit viszont állíthatok, hogy a vélemény kialakulásában elsődleges szerepet a saját tapasztalataimon kívül civil fórumokon és civilekkel folytatott beszélgetések során elhangzottak játszanak.

Tisztelettel:

Dr. Király Dezső